



la CUCAFERA

Espectacle de titelles
A partir d'una llegenda Tortosina



Breu presentació.

El desembre del 2003 ens demanaven des dels Serveis Educatius de Tortosa estudiar la possibilitat de realitzar en titelles la llegenda de la Cucafera per a escolars d'Ensenyament Primari.

Amb el material que ens van aportar i amb l'assessorament d'Òscar Cid, director del Camp d'Aprenentatge del Delta de l'Ebre, vam elaborar la nostra versió de la llegenda, que tot i ser prou fidel a la versió popular, introduïa altres elements més lligats a l'actualitat del territori alhora que s'intentava donar una lectura més moderna de la història. El resultat ha estat un espectacle que combina elements molt diversos i absolutament apte per a públic de totes les edats.

Al voltant de la Cucafera:

La llegenda.

Fa molts anys arribà a Tortosa un jove d'una talla fora de la corrent de tant alt com era. De nom li deien Rufolet i venia d'un país molt llunyà per a rescatar una princesa, Rubí, qui havia estat encantada per un bruixot i amagada a una cova prop de Tortosa.

S'encaminà, sortint pel portal de Remolins, a la bassa de Xaco. Pel camí sentí uns forts crits i, en atansar-se a la bassa, veié un follet que s'estava ofegant, el va salvar i aquest, en agraïment, el portà fins a la cova on estava Rubí i l'alertà de la presència d'una bestiola estranya que treia foc pels ulls i bromera per la boca. El follet explicà a Rufolet que la bestiola, a qui anomenaven Cucafera, perdria els seus poders i força si li tallaven la "coa" i les orelles.

En entrar a la cova per salvar a Rubí aparegué amenaçant la Cucafera. El follet i els seus germans havien esmolat molt bé l'espasa de Rufolet, qui d'un cop va poder tallar la cua i les orelles de la Cucafera i es convertí, d'aquesta manera, en una bèstia mansa.

Després de tot, Rufolet, Rubí, els follets i la cucafera tornaren cap a Tortosa. En entrar a la ciutat trobaren dolçainers i tambors que anaven a tocar a la processó de Corpus. Tots plegats formaren una estranya comitiva que embadalí tots els ciutadans. Des de llavors, tots ells obren la processó de Corpus, tot i que avui ja no són de carn i ossos, perquè se'n van anar tots al país de Rufolet i encara no han tornat.

La Cucafera i Tortosa:

Amades se n'ocupa en el seu Costumari Català i diu: “La Ciutat de Tortosa ha conservat fins ara uns exemplars notables d'aquesta fauna mitològica, d'espècie diferent, de difícil classificar, per bé que volen semblar tortugues. Són qualificades de Cucaferes. Són tres: una de grossa que vol figurar la mare, i dues de xiques, que són les filles... per efecte d'un dispositiu especial obren i tanquen la boca, i en cloure-la produeixen un petar especial de dents, que fa esporuguir la mainada, a la qual hom explica que cada dia es menja tretze gats i tres infants vius”

Es troben documents del s.XVI on apareixen descripcions de la Cucafera (cap el 1600 ja tenia guanyada la seva fama), animal llegendari que alguns emparenten amb el Drac i altres, com Amades, la comparen amb la tortuga; i la vindicació de la seva feresa (no pot negar la sang), ja que llençava per la boca coets i piules. El cap de la cucafera sembla arrancat d'una gàrgola de la Catedral i la seva fesomia d'un bestiari de pedra reviscolada per la màgia d'un cop. Només cal mirar-la per establir que és d'origen gòtic.

A Tortosa, la Cucafera ha pres carta de ciutadania i s'ha escapat de les processons i les confraries -primer de la dels pescadors, després de la de la Cinta- per a campar per les seves entre la gent en qualsevol festa ciutadana.

L'espectacle.

“La Cucafera” és una recreació en titelles de la llegenda de la Cucafera de Tortosa. Sobre aquesta base hem creat un espectacle on s'hi conjuguen un ample ventall d'elements amb una posada en escena dinàmica i un discurs narratiu que no és aliè a problemàtiques i fets d'actualitat.

Per servir aquests objectius, alguns elements de la llegenda popular s'han modificat o bé se n'hi han incorporat de nous, aconseguint un espectacle capaç de seduir a públic de totes les edats.

El recurs bàsic són les titelles de guant, combinades amb altres recursos escènics com la mateixa Cucafera, titella que recrea el conegut personatge del bestiari tortosí amb tots els seus atributs (inclosa la facultat de poder llançar foc per la gola abans que se li tallés la cua). Altres Cucaferes conegudes dins de l'àmbit dels Països Catalans són les de Begues, Tarragona i Alcoi. Al reste de la Península Ibèrica són anomenades “tarascas”.

Entre les titelles de guant, destacar la presència protagonista del dos personatges que han esdevingut los gegants de Tortosa, Na Rubí i Rufolet.

la Cucafera

A partir d'una llegenda tradicional tortosina.

Espectacle de titelles i actors per a públic de totes les edats.

Fitxa Artística.

Una iniciativa del Centre de Recursos Pedagògics del Baix Ebre i del Camp d'Aprenentatge del Delta de l'Ebre.

Amb el patrocini de l'Ajuntament de Tortosa, regidoria d'Ensenyament.

Guió i posada en escena: Jordi Conesa.

Actors-titellaires: Jordi Conesa i M^aEsperanza Pino.

Escenografia i titelles: L'Udol Teatre.

Banda sonora: Jordi Conesa.

Música: VV.AA.

Documentació: Òscar Cid (Camp d'Aprenentatge del Delta de l'Ebre)
Centre de Recursos Pedagògics del Baix Ebre.

Assessorament lingüístic: Àngela Buj Alfara.

Dossier pedagògic: Camp d'Aprenentatge del Delta de l'Ebre
Ajuntament de Tortosa, regidoria d'Ensenyament.

Altres col·laboracions:

Pau Puig (mestre de dolçaina), Carme Balagué (ball tradicional), Quique Queralt (Repotatges VF), Mercè Ferreiro (educadora),...

Producció: L'Udol Teatre.

Més info de l'espectacle: http://www.ludolteatre.org/menu_cuca.htm

la Cucafera

A partir d'una llegenda tradicional tortosina.

Fitxa Tècnica.

Espectacle de titelles i actors per a públic de totes les edats.
Per a espais interiors o exteriors.

Durada aprox.: 50 min.
Preparació: 90 min. (mínim)

Recursos tècnics aportats per la companyia:

- Sonorització.
- Microfonia inalàmbrica.
- Si correspon: il·luminació amb dues torres amb dimmer incorporat i amb una potència de llum de 1.200 w. cadascuna, més un panorama de 500 w.

Més info del nostre material tècnic: www.ludolteatre.org/tecnic.htm

Requeriments tècnics.

Espectacle adaptable a tot tipus d'espai amb:

- Un mínim d'espai d'actuació de 4 m. d'ample i 4 m. de fondària.
- Una pressa de corrent (220 v., monofàsica).

Contacte:

L'Udol Teatre – C/ Sant Nicolau, 36 43530 Alcanar.

Tlf. 964 456 007 / 625 170 039

contacte@ludolteatre.org

www.ludolteatre.org

Principals esdeveniments i llocs on l'espectacle ha estat programat:

- Programa "Descobreix la teua ciutat" de Tortosa .
- 60 Aniversari dels Gegants de Vinaròs (Baix Maestrat) - juny 2004.
- Festa "Homenatge a l'Ebre" a L'Ampolla (Baix Ebre) - juny 2004.
- IX Festa del Renaixement de Tortosa - juliol 2004.
- 7a. Fira Mediterrània a Manresa - juliol 2004.
- Programació de Nadal a La Massana (Andorra) - desembre 2004.
- Programació de Nadal a El Campello (Alacant) - gener 2005.
- **Festes de Sta.Tecla 2005** (Tarragona) - setembre 2005.
- Circuit de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya (TT.EE.) – 2006.
- **II Festival de Titelles de Nou Barris** (Barcelona) – 2007
- Correllengua 2009 a Móra d'Ebre – 2009.

La Companyia :

L'Udol Teatre som una companyia a cavall entre Alcanar (Catalunya) i Vinaròs (País Valencià). Des de 1994 hem anat creant un repertori de propostes per a tot tipus d'esdeveniments: festes, solidaritat, joventut, cultura, ensenyament,... amb espectacles d'animació, titelles, teatre de sala i teatre multidisciplinar. De totes les nostres produccions en destacariem **Les aventures de Vacanegra**, **YIN-YANG-YU un viatge a l'Orient**, **PILAPLOM** i **PallassUdol**, un espectacle d'animació per a tot tipus de festes.

En el nostre currículum hi trobareu freqüents campanyes escolars fetes a Benicarló, Vinaròs, Alcanar, Tortosa,... programats sis temporades al Circuit de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya (TT.EE.), a Festivals i Mostres de Teatre i Animació, festes escolars, Setmanes del Llibre, i tot un llarg etcètera d'actuacions a tot tipus d'espais.

Les característiques dels nostres espectacles :

- Adaptabilitat a tot tipus d'espais.
- Dirigits a un públic de totes les edats o a l'anomenat públic familiar.
- Complicitat i participació dels espectadors.
- Combinem actors amb tot tipus de titelles i altres recursos escènics.
- Equipament tècnic aportat per la companyia (so i llum) adaptable també a qualsevol instal·lació elèctrica. Només cal una pressa de llum (220 v. monofàsic).
- Versions en castellà.

De totes maneres, sempre trobareu més informació al nostre web i per a qualsevol cosa no dubteu en contactar amb nosaltres.